

Кафедра загальної педагогіки та права

Схвалено:

На засіданні кафедри загальної педагогіки та права

Протокол №10 від 28 травня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Вікторія ПРИЛИПКО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ПРАЦІ»

Спеціальності: 015 Професійна освіта (цифрові технології)

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Професійна освіта (цифрові технології)»

Спеціалізація: цифрові технології

Розробники силябусу навчальної дисципліни:

Яковенко Валерій Павлович – викладач-практик

_____
(підпис)

Викладач:

Яковенко Валерій Павлович – викладач-практик

_____
(підпис)

Силябус розглянуто на засіданні кафедри загальної педагогіки і права

Протокол №10 від «28» травня 2025р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Охорона праці
Шифр та назва спеціальності	015 Професійна освіта (цифрові технології)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	3 кредити / 90 год Лекції: 14 Практичні заняття: 20 Самостійна робота студентів: 56
Терміни вивчення дисципліни	7 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	Залік

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Яковенко Валерій Павлович	
Науковий ступінь	-
Вчене звання	-
Посада	Викладач - практик
Контактна інформація викладача:	
E-mail	Yakovenko.ki-maup@com.ua
Контактний тел.:	0981221345

3. Анотація курсу

Дисципліна «Охорона праці» є фундаментальним курсом, що формує у майбутніх педагогів професійної освіти системні знання про безпечні та здорові умови праці, правові та організаційні основи охорони праці, методи запобігання виробничому травматизму та професійним захворюванням. Курс охоплює ключові питання законодавства з охорони праці, пожежної безпеки, електробезпеки, гігієни праці, а також специфіку організації безпечного освітнього середовища в закладах професійної освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи та практичні методи забезпечення безпечних і здорових умов праці, зокрема: правові та організаційні питання охорони праці; фізіологія, гігієна праці та виробнича санітарія; основи техніки безпеки; пожежна безпека; електробезпека; безпека життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях; особливості охорони праці в закладах освіти та на виробництвах галузі відповідно до спеціалізації.

Метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних навичок щодо створення безпечних і здорових умов праці та навчання, здатності організовувати роботу з охорони праці в освітніх закладах і на виробництві, запобігати виробничому травматизму, професійним захворюванням та аваріям, а також формування свідомого ставлення до питань особистої безпеки та безпеки оточуючих.

Пререквізити та постреквізити

Пререквізити:

Для успішного засвоєння курсу студенти повинні мати базові знання з дисциплін: «Українська мова», «Основи сталого розвитку суспільства», «Професійний розвиток та самоменеджмент»

Постреквізити:

Знання та навички, отримані в курсі, є необхідною базою для проходження виробничої та педагогічної практики, вивчення дисципліни «Менеджмент освітньої діяльності», а також для безпечної організації професійної діяльності на посадах педагога професійного навчання, майстра

виробничого навчання, методиста, координатора освітнього процесу.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей та результатів навчання, визначених в ОПП «Професійна освіта (цифрові технології)»

Спеціальні компетентності	К21. Здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці.
Результати навчання	ПРО7. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

5. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Тема 1. Вступ. Основні поняття та термінологія охорони праці.

1. Предмет, завдання та структура курсу охорони праці
2. Основні терміни та поняття: охорона праці, безпека праці, гігієна праці, небезпечні та шкідливі виробничі фактори
3. Історичний розвиток охорони праці в Україні та світі
4. Міжнародна організація праці (МОП) та її роль у формуванні стандартів безпеки

Тема 2. Законодавча та нормативна база охорони праці.

1. Конституція України про право на безпечні умови праці
2. Закон України «Про охорону праці»: основні положення, права та обов'язки працівників і роботодавців
3. Кодекс законів про працю України, норми та стандарти охорони праці
4. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці
5. Відповідальність за порушення вимог охорони праці

Тема 3. Організація роботи з охорони праці на підприємстві та в освітньому закладі.

1. Служба охорони праці: функції, структура, права
2. Навчання і інструктажі з охорони праці (вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий)
3. Атестація робочих місць за умовами праці
4. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій
5. Особливості організації охорони праці в закладах освіти

Тема 4. Виробничий травматизм і професійні захворювання.

1. Причини виробничого травматизму та класифікація нещасних випадків
2. Методи аналізу травматизму (статистичний, монографічний, топографічний)
3. Професійні захворювання: класифікація, причини, профілактика
4. Соціальне страхування від нещасних випадків і профзахворювань

Змістовний модуль 2. Основи безпеки життєдіяльності та техніки безпеки

Тема 5. Фізіологія та гігієна праці. Виробнича санітарія.

1. Фізіологічні основи трудової діяльності. Працездатність і стомлення
2. Режим праці та відпочинку. Раціональна організація робочого місця
3. Санітарно-гігієнічні умови праці: мікроклімат, освітлення, шум, вібрація, пил

4. Вентиляція та кондиціонування повітря. Опалення виробничих приміщень

Тема 6. Електробезпека.

1. Дія електричного струму на організм людини
2. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом
3. Технічні засоби захисту від ураження електричним струмом: заземлення, занулення, захисне вимикання
4. Правила безпечної експлуатації електроустановок та електроінструменту
5. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом

Тема 7. Пожежна безпека.

1. Основні причини пожеж на виробництві та в побуті
2. Горіння: умови виникнення та розвитку. Класифікація речовин за пожежонебезпечністю
3. Вогнегасні речовини та засоби пожежогасіння. Типи вогнегасників
4. Евакуація людей при пожежі. Системи пожежної сигналізації
5. Організація пожежної охорони. Обов'язки працівників у разі виникнення пожежі

Тема 8. Безпека праці при роботі з комп'ютерною технікою та цифровим обладнанням.

1. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори при роботі з ПК та цифровими пристроями
2. Ергономіка комп'ютерного робочого місця
3. Вимоги до освітлення, мікроклімату, рівня шуму в комп'ютерних класах
4. Режим праці та відпочинку при роботі з ПК. Вправи для профілактики втоми
5. Електробезпека при роботі з електронним обладнанням

Тема 9. Безпека життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях. Перша допомога.

1. Класифікація надзвичайних ситуацій. Дії населення при НС
2. Цивільна оборона та захист населення в умовах воєнного стану
3. Індивідуальні та колективні засоби захисту
4. Основи надання першої долікарської допомоги при пораненнях, опіках, отруєннях, переломах
5. Комплектація аптечки першої допомоги на робочому місці

Таблиця бюджету навчального часу (год)

Тема / завдання	Бюджет навчального часу (год)		
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента
I семестр			
Модуль 1			
Тема 1.	2	2	6
Тема 2.	2	4	8
Тема 3.	2	4	8
Тема 4.	2	2	6
Модульна контрольна робота 1	-	2	4
Модуль 2			
Тема 5.	2	2	6
Тема 6.	2	2	6
Тема 7.	2	2	6
Тема 8.	-	-	4
Тема 9.	-	-	2
Модульна контрольна робота 2	-	-	4
Всього годин:	14	20	56

6. Методи навчання та система оцінювання

Курс базується на методі проблемно-орієнтованого навчання та практикоорієнтованому підході. Студенти не лише отримують теоретичні знання, а й навчаються застосовувати їх у реальних виробничих та освітніх ситуаціях, вирішуючи практичні завдання з аналізу ризиків, розробки інструкцій, проведення інструктажів.

Практичні заняття та воркшопи: На заняттях відпрацьовуються навички надання першої допомоги, використання засобів індивідуального захисту та протипожежного обладнання, складання документації з охорони праці, оцінки умов праці на робочих місцях (у тому числі в комп'ютерних класах та навчальних майстернях).

Кейс-метод: Аналіз реальних випадків виробничого травматизму, пожеж, аварій з метою виявлення причин та розробки заходів запобігання.

Самостійна робота включає вивчення нормативно-правової бази, підготовку рефератів, розробку інструкцій з охорони праці для конкретних професій/робочих місць, складання планів евакуації, аналіз умов праці на реальних або модельних об'єктах

Таблиця розподілу балів (залік)

Тема/завдання	Робота на практ./семінар. занятті	Самостійна робота	Всього
Модуль І			
Тема 1.	5	1	6
Тема 2.	5	1	6
Тема 3.	5	1	6
Тема 4.	5	1	6
Модульна контрольна робота	5	1	6
Разом за І модуль	25	5	30
Модуль ІІ			
Тема 5.	-		
Тема 6.	5	1	6
Тема 7.	5	1	6
Тема 8.	5	1	6
Тема 9	5	1	6
Модульна контрольна робота	5	5	10
Разом за ІІ модуль	25	5	30
Разом за І та ІІ модулі	50	10	60
Залік	40		
Загальна кількість балів за семестр			100

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання для такої дисципліни побудована так, щоб максимально заохочувати активну роботу студентів протягом усього курсу. Вона повинна об'єктивно відображати як теоретичні знання студента, так і, що найважливіше, його практичні навички.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних занять, метою якого є систематична перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу, уміння використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань тощо.

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених політикою оцінювання.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота з навчального курсу проводиться на останньому занятті модуля у вигляді тестування, а саме, тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність.

Робота на практичних заняттях оцінюється за активністю, правильністю виконання завдань та здатністю пояснити свої дії.

Самостійна робота включає опрацювання додаткових матеріалів та виконання невеликих домашніх завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Залік виставляється за результатами роботи здобувача впродовж семестру і являється сумою балів, набраних впродовж семестру за модульні контрольні роботи, тестові завдання. Студенти, які набрали 60 і більше балів, отримують «зараховано» автоматично. Студенти, що набрали менше 60 балів, або бажають підвищити оцінку, складають залік в усній або письмовій формі на останньому занятті.

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Для ефективного засвоєння матеріалу дисципліни та виконання практичних завдань студентам необхідний доступ до наступного обладнання та програмного забезпечення:

Обладнання:

- навчальні стенди з електробезпеки, пожежної безпеки;
- засоби індивідуального захисту (респіратори, захисні окуляри, рукавички, каски);
- вогнегасники різних типів (навчальні зразки);
- тренажери для відпрацювання навичок серцево-легеневої реанімації;
- аптечка першої допомоги.

Програмне забезпечення: MS Office (Word, PowerPoint) для розробки інструкцій та презентацій. Програми для створення планів евакуації (наприклад, AutoCAD, Visio, або онлайн-сервіси).

8. Політика курсу:

Для успішного засвоєння курсу здобувач освіти має регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття, активно працювати, своєчасно та якісно виконувати всі завдання для самостійної роботи та практичні завдання. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані у встановленому порядку. Завдання, здані після встановленого терміну без поважної причини, втрачають бали (10% за кожен тиждень). Курс передбачає дотримання принципів академічної доброчесності. Усі роботи (практичні, самостійні, контрольні) мають бути виконані самостійно. Виявлення плагіату, списування, фабрикації чи фальсифікації даних призведе до анулювання роботи з оцінкою «0». Для термінових питань можна використовувати корпоративну електронну пошту.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D		

60 - 67	E	задовільно	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Навчально-методичний супровід дисципліни це сукупність усіх навчальних і методичних матеріалів, які використовуються для викладання курсу.

10. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначєєв. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с.
2. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / С. В Дембіцька., І. М. Кобилянська, О. В. Кобилянський, В. М. Пугач – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 156 с.
3. Безпека життєдіяльності. Практикум для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» : практикум / Дембіцька С. В., Кобилянська І. М., Кобилянський О. В., Васаженко Н. В. Вінниця : ВНТУ, 2021. 150 с.
4. Навчальний посібник з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист»: навч. посіб. Дніпро: ПП Вахмістров О.Є., 2022. 148 с
5. Лекція 3. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://be.convdocs.org/docs/index69286.html>.
6. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с. ISBN 978-966-610-248-8
7. Курєпін В. М. Основи охорони праці: навчальний посібник для студентів закладів
8. вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с. ISBN 978-617-7149-65-0.
9. Сміренін В. О. Кодекс законів про працю України як інструмент системи управління безпекою та здоров'ям працівників на підприємствах аграрного профілю. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 88-91. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9822>.
10. Запорожець Д. В. Впровадження комплексних заходів з охорони праці запорука безпеки на виробництві. Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 146-147 URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10492>.

Додаткові:

1. НПАОП 0.00-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.
2. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління гігієною та безпекою праці.
3. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні.
4. ДБН В.2.5-28:2018 Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Верховна Рада України. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://www.mvs.gov.ua>.
4. Міністерство освіти і науки України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України. URL : <http://www.menr.gov.ua>.
6. Рада національної безпеки і оборони України. URL : <http://www.rainbow.gov.ua>.
7. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. URL : <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
8. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. URL : <http://www.dsp.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. URL : <http://www.social.org.ua>
10. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL : <http://www.nau.ua>.
11. Державна служба з надзвичайних ситуацій. URL : <http://dsns.gov.ua/ua/Nebezpeki-tehnogennogo-harakteru.html>.